Lausunto 10.11.2021

StV@eduskunta.fi

Asia: VNS 6/2021 vp Valtioneuvoston selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista

Tehyn lausunto Valtioneuvoston selonteosta kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista

Johdanto

Tehy ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista.

Selonteossa esitetyt uudistamistarpeet ovat kannatettavia seuraavin huomioin: kotoutumisen eri toimijoiden roolia ja vastuita tulee edelleen selkeyttää, toimijoiden välistä yhteistyötä ja tietojärjestelmien yhteen toimivuutta tulee parantaa, tilastointia ja tulosten mittareita tulee kehittää, rahoitusmekanismeja tulee selkeyttää ja erilaisia digitalisaation tuomia mahdollisuuksia hyödyntää. Erilaisista projekteista ja hankkeista on päästävä pysyviin toimintamalleihin ja pysyvään rahoitukseen sekä toiminnan systemaattiseen monialaiseen ja moniammatilliseen kehittämiseen. Erityistä huomiota on kiinnitettävä kotoutumisen laatuun, jota on voitava arvioida ja seurata erilaisin mittarein. Kotoutumisen alkuvaiheen nopeuttaminen sekä kotoutumisprosessin yksilöllisyyden ja työelämälähtöisyyden lisääminen ovat oikea suunta.

Kotoutumisen selonteko suuntaa oikein kotoutustoimenpiteitä kotoutujalähtöisesti siten, että kotoutuja on prosessissa aktiivinen toimija. Kotoutumistoimet on edelleen suunnattu pääasiassa muille kuin työperäisille maahanmuuttajille. Kuitenkin myös työperäisillä maahanmuuttajilla on tarvetta erilaisiin kevyempiin kotoutumistoimiin ja erityisesti perhekotoutumiselle on tarvetta esimerkiksi puolison työllistymisen näkökulmasta. Puolisoon ja perheeseen kohdistuvat aktiiviset kotoutumistoimet saattavat myös olla vetovoimatekijä etsittäessä kansainvälisiä osaajia Suomen työmarkkinoille. Kotoutumispalveluiden, etenkin kielten opetuksen, tulisi olla ainakin osittain kaikkien halukkaiden saatavilla, jotta integraatio suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään sujuisi. Työperäiset maahanmuuttajat tarvitsevat myös tietoa esimerkiksi työelämään liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista, työturvallisuudesta ja työehdoista.

Tehyn kommentit kappaleeseen 12 Osaamisen kehittämisellä ja työelämän vastaanottavuudella nopeammin työelämään

Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen välineitä on kehitettävä, prosesseja on selkeytettävä ja nopeutettava.

Tehy ry
Vaihde +358 9 5422 7000
Tehy.fi

Erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tutkintojen tunnustamisen osalta on projektien sijaan saatava pysyvä tutkintojen tunnustamisen polku, jonka avulla myös jo maassa olevat maahanmuuttajataustaiset sote-alan ammattilaiset saavat tutkintonsa tunnustettua ja kielitaidon nostettua riittävälle tasolle kohtuullisin kustannuksin. Tutkintojen tunnustamisessa on luotava pysyvä malli, jossa yhteistyötä tehdään myös työnantajien kanssa Valviran määräämän sopeutumisajan paikan löytämiseksi. Pysyvän tutkintojen tunnustamisen polun saaminen sote-alalle vaatii resursseja. On rakennettava erilaisia joustavia tapoja, joilla riittävän osaamisen voi osoittaa ja ammatillista osaamistaan voi täydentää sen sijaan, että ohjataan suorittamaan kokonaan uutta vastaavaa tutkintoa.

Pikaisena työllistymisen keinona sote-alan maahanmuuttajille, esimerkiksi sairaanhoitajille on yleistynyt työllistäminen hoiva-avustajaksi. On kuitenkin varmistettava, että maahanmuuttajilla on selkeä koulutuspolku koulutustaan vastaaviin tehtäviin, eikä maahanmuuttaja joudu ammatilliseen umpikujaan jumittuessaan hoiva-avustajaksi pätevöitymispolun puuttuessa. Räätälöidyt työllistymisen pätevöitymispolut ovat avain sote-henkilöstön työllistymisessä koulutustaan vastaaviin tehtäviin.

Samalla tulee huolehtia riittävästä kielitaidosta, sillä sote-alalla puutteellinen kielitaito on merkittävä työllistymisen este. Sosiaali- ja terveysalalla kielen hyvä suullinen ja kirjallinen hallinta on osa ammattipätevyyttä ja potilasturvallisuutta, siksi kielenopetukseen on panostettava. Kotoutumisohjelmassa asetettu kielitaidon tavoite B1.1 ei riitä kaikissa sote-alan tehtävissä ja siksi on oltava keinoja kielitaidon kehittämiseksi. On oltava erilaisia kielenoppimisen väyliä, mahdollisuus yksilöllisiin joustoihin ja opiskeluun työn ohella. Englanninkielisissä koulutusohjelmissa on taattava ja testattava riittävä suomen kielen taito.

Työmarkkinoiden tarpeet eivät välttämättä kohtaa maahanmuuttajien osaamisen kanssa ja siksi opintojen yhteyttä työelämään tulee selonteon suunnan mukaan lisätä. Maahanmuuttajien aiemman osaamisen ja työkokemuksen tunnistaminen voi olla haastavaa ja siksi on tarjottava joustavia ja räätälöityjä polkuja työmarkkinoille pääsyyn. Tutkintojen tunnustamiseen tulee ottaa mukaan niin oppilaitosten kuin ammatillisten liittojenkin edustajat, jotta tunnistetaan oikein eri sote-ammattilaisten osaaminen. Sote-alalla pätevöitymiskoulutuksissa on pidettävä kiinni kotimaisille tutkinnoille asetetuista vaatimuksista potilasturvallisuuden takaamiseksi.

Maahanmuuttajanaisten kotoutuminen ja työllistäminen on nostettu selonteossa esille mutta haasteiden voittamiseen mm. naisten tavoittamiseen ei esitetä riittävän konkreettisia toimia. Kotoa työllistyminen on vaikeaa, jos suomen kielitaito ei suju, jos tarjolla on vain koulutusta vastaamatonta työtä tai koulutusta ei ole lainkaan. Maahanmuuttajanaisten kohdalla on siksi tärkeää tavoittaa naiset maahantulon alkuvaiheessa ja kohdentaa erityisiä toimia naisten työmarkkina-aseman parantamiseksi.

Maahanmuuttajien määrän lisääntyessä suomalaisessa työelämässä on myös tärkeätä kiinnittää huomiota ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön ja rasismin ehkäisemiseen.

Hallitusohjelman linjausten mukaisesti maahanmuuttoa koskevissa uudistuksissa otetaankin huomioon ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön ehkäisy. Työperäisen maahanmuuton hyväksikäytön ennalta ehkäisemiseen on panostettava ja viranomaisvalvontaa on lisättävä. Kaikkien toimijoiden on sitouduttava rekrytoinnin eettisten pelisääntöjen noudattamiseen. Työelämässä tapahtuvan syrjinnän ja hyväksikäytön kitkemiseksi ei pelkkä tiedotus ja neuvonta riitä vaan tarvitaan lainsäädäntöä ja viranomaisten tehostettua valvontaa. On myös tarpeen koventaa ihmiskauppaan ja työperäiseen hyväksikäyttöön liittyvistä rikoksista annettuja rangaistuksia.

Maahanmuuttajien neuvontapalvelut eivät voi perustua hankerahoituksiin ja erilaisiin projekteihin vaan tarvitaan systemaattista neuvontaa suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta ja työelämän pelisäännöistä, jotta maahanmuuttajataustaiset työntekijät tuntevat oikeutensa ja näin voidaan ehkäistä työperusteista hyväksikäyttöä.
Suomi tarvitsee yhä enenevässä määrin työperäistä maahanmuuttoa ja samalla yrityksiä, jotka työllistävät maahanmuuttajataustaisia ja joissa edistetään työelämän monimuotoisuutta. Työyhteisöjen monimuotoisuutta ja monikulttuurisuusosaamista tulee vahvistaa.

Ammattijärjestöjen osallistumista maahanmuuttajien kotoutumiseen ja työelämään kiinnittymiseen tulee entisestään vahvistaa. Yhteistyö vahvistaa maahanmuuttajien tuntemusta suomalaisesta työelämästä ja vähentää riskiä ulkomaisen työvoiman hyväksikäytölle.

Maahanmuuttajien osallisuuden lisääminen on merkittävä osa onnistunutta kotoutumista. Kotoutujan integrointi työelämään ja osallisuuden tunne voi lisääntyä myös toimimalla oman työpaikkansa ammattiosastoaktiivina. Monilla maahanmuuttajilla on puutteelliset tiedot ja käsitykset ammattiyhdistysten roolista ja toiminnasta ja siksi tietoutta ja mahdollisuutta toimia ay-liikkeessä on kasvatettava. Työyhteisön ja oman ammattiliiton tuki edistää osaltaan kotoutumista, suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumista, työpaikkaan sitoutumista ja hyviä väestösuhteita.

Helsinki 10.11.2021

Millariikka Rytkönen
Puheenjohtaja
Tehy ry

Asiantuntija: sari.koivuniemi@tehy.fi